

Tutkiva journalisti on kiinnostunut, huolestunut ja ihmeissään. Niinpä hän ottaa selvää yhteiskunnan epäkohdista: hän lähtee kentälle, tarkkailee ja vaatii vastausta.

Kuka vika ulkona?

Tutkaimen toimittaja Akseli Huhtanen otti selvää yliopisto-opintojen viivästymisestä. Kävi ilmi, että tänä vuonna eniten Etappi-kirjeitä lähetettiin meille valtsikalaisille. Olemmeko siis hitaimpia? Miksi?

TEKSTI AKSELI HUHTANEN KUVAT MIKKO VIRTÄ

15. HEINÄKUUTA 2005 oli hikinen päivä. Ilta-Sanomat otsikoi, että "Vanhasella oli kiihkeä suhde". Kiihkeää oli noihin aikoihin ollut myös vääntö opintoaikojen rajauksesta, ja tuona päivänä astui voimaan laki, joka tunnetaan "rajauslakina". Yliopisto-opiskelijoiden ikuinen opinto-oikeus lyheni dramaattisesti viiden vuoden tavoiteaikaan.

Viidessä vuodessa yliopisto-opiskelijan olisi siis suoritettava sekä kandidaatin että maisterin tutkinto. Opinto-oikeus jatkuu vielä kaksi vuotta tästä tavoiteajasta, mikäli opinnot eivät ole valmistuneet. Tämän lisäksi opiskelija voi olla yhteensä kaksi vuotta poissaolevaksi ilmoittautuneena, suorittaa asevelvollisuuden sekä olla äitiysvapaalla. Sitten on haettava jatkoaikaa.

VALTSIKASSA ETAPPI-KIRJETULVA

Yhteiskuntatieteellisellä alalla tutkinnon suorittamisen mediaa-
niaika on Suomessa kuusi vuotta, siis tavoitetta vuoden pidempi. Helsingin yliopiston valtiotieteellisessä tiedekunnassa keskimääräinen valmistumisaika on ollut viimeisen kymmenen vuoden aikana valmistuneilla noin seitsemän vuotta.

Eniten opintojen viivästymisen takia postitettavia Etappi-kirjeitä lähetettiin vuonna 2011 juuri Valtsikassa, lähes 1200 kappaletta. Se on kolmasosa kaikista perustutkinto-opiskelijoista. Ensimmäisen vuoden opiskelijoistakin Etapissa oli melkein 25 prosenttia, monissa aineissa yli kolmannes ja käytännöllisessä filosofiassa peräti puolet. Viidesosa tiedekunnan opiskelijoista ei suorita edes 25 opintopistettä vuodessa.

Opintojen hitaus valtsikalaisilla on varsin yleistä, mutta yhtä selkeää syytä sille ei tunnu löytyvän. Suomalaisten tutkimusten mukaan monissa korkeakouluissa opintojen venymisen syynä on motivaation puute, joka kumpuaa väärän alan opiskelun kokemuksesta.

Tämä ei kuitenkaan ole kovin merkittävä syy valtiotieteilijöiden parissa. Etappi-kyselyyn vastanneet ilmoittavat hieman vuo-

sittain vaihdellen syyksi joko vaikeudet opintojen suunnittelussa ja niihin ryhtymisessä, työssäkäynnin tai muualla suoritettavat opinnot. Työssäkäynti on myös valtakunnallisesti merkittävimpiä syitä yliopisto-opintojen hidastumiselle.

OPINTOJEN VIIVÄSTYMISEN MONET SYYT

Opetus- ja kulttuuriministeriön Opiskelijatutkimus 2010 -raportissa todetaan yli 25 prosentin pitävän pääsyynä hidastumiselle opinto-ohjauksen puutetta. Valtiotieteellisessä ohjauksen puutteen ilmoittaa syyksi kuitenkin hyvin harva. Syyt ovat siis muualla.

"Merkittävin syy hidastumiselle meillä on työssäkäynti", opintoasiain suunnittelija **Tiina Kononen** valtiotieteellisestä toteaa, ja sanoo myös esimerkiksi sairastumisten ja mielenterveydellisten ongelmien sekä opiskelijastatukseen tarrautumisen vaikuttavan. Kononen pitää tiedekunnan erikoisuutena toisen tutkinnon suorittamista muualla samaan aikaan. Myös ohjauksesta Kononen löytää puutteita: "Gradujen ohjauksessahan on aina ongelmia", hän naurahtaa.

Työssäkäynti ja heikkoudet omissa opiskelutaidoissa ovat merkittäviä syitä, mutta myös psykososiaaliseen hyvinvointiin liittyvät ongelmat ovat korkeakouluopiskelijoilla olleet pitkään ratkaiseva hidastava tekijä. Noin puolet Opiskelijatutkimus 2010:een vastanneista kertoi kärsivänsä näistä ongelmista siten, että ne haittaavat opiskelutahtia. Esimerkiksi yli kolmasosa kaikista opiskelijoista kärsii merkittävästi stressistä.

Status ry:n keväällä 2011 järjestämässä hyvinvointiseminaarissa kävi ilmi, että psykososiaaliset ongelmat ovat olleet yhtä yleisiä koko YTHS:n olemassaolon ajan, 1950-luvulta asti. Stressi- ja motivaatio-ongelmien todettiin olevan harvinaisempia koulumuotoisemmilla aloilla, kuten lääketieteissä ja kauppatieteissä. Moni ensimmäisen vuoden opiskelija Valtsikassa ei pidäkään stressiä hidastavana tekijänä, sillä usein alkuvaiheessa opinnot ovat enemmän koulumaisia ja vähemmän itsenäisiä.

“Noin 20 prosenttia tiedekunnan opiskelijoista ei suorita edes 25 opintopistettä vuodessa.”

VIIVYTTELEVÄTKÖ OPISKELIJAT?

Monet valtionhallinnon edustajat, kärkikäimpänä kenties valtionvarainministeriön valtiosihteeri **Raimo Sailas**, ovat toistuvasti epäilleet opiskelijoiden vain mukavuudenhalusta viivyttävän valmistumistaan. Vaikka vuonna 2005 voimaan astunut rajauslaki rajaakin tutkintoajat periaatteessa seitsemään vuoteen, on kuitenkin selvää, että opintoja voi pitkitää vielä sen jälkeen.

Kesäkuussa 2011 annetun yliopiston rehtorin päätöksen mukaan opinto-oikeutta voidaan jatkaa seitsemän vuoden jälkeen vielä enintään neljällätoista lukukaudella, eli toisella seitsemällä vuodella. Suomen Kuvalehden elokuuisessa haastattelussa yliopiston opintoasioiden päällikkö **Päivi Pakkanen** sanoi muistavansa vain yhden hylätyn hakemuksen opinto-oikeuden jatkamisesta. Hylkäysperusteena oli se, että opiskelijalla oli jo hyväksytysti suoritettuna kaikki tutkintoon kuuluvat opinnot.

Opiskelijaelämä valtiotieteellisessä on tietysti vilkasta ja monet ovat myös aktiivisesti mukana järjestötoiminnassa yliopistolla ja sen ulkopuolella. Opiskeluajan voi siis uskoa olevan monen mielestä mukavaa. Kuitenkin virkamies-ten epäilyt siitä, että opintoja pitkitettäisiin vuoksi tuntuvat yliampuvilta huomioitaessa esimerkiksi Opiskelijatutkimus 2010:n tulokset.

TYÖSSÄKÄYNTI OPINTOJEN OHELLA YLEISTÄ

Tilastokeskuksen Opiskelijoiden työssäkäynti 2009 -tilaston mukaan työnteko opintojen ohella on varsin yleistä. Työssäkäyvien osuus yliopisto-opiskelijoista on pysynyt noin 60 prosentin tuntumassa 2000-luvulla. Kun työssäkäyntiin lisätään psykososiaalinen pahoinvointi ja puutteet opiskelutaidoissa, voidaan todeta näiden syiden olevan täysin riittävät hidastamaan kolmasosan opiskelutahtia ilman tahallista viivytelyäkin. Vaikka yliopistomme on hyvä ja opiskelijaelämäkin tasokasta, on elämää myös valmistumisen jälkeen.

Työssäkäynti opintojen ohella on yleistä myös valtiotieteellisen tiedekunnan opiskelijoiden parissa. Miksi niin moni sitten tekee töitä, osa- tai kokoaikaisesti, opiskeluaikanaan? Suomen ylioppilaskuntien liiton kokoaman työurien pidentämistä koskevan muistion mukaan syyt ovat selvät: yli 60 prosenttia ilmoittaa työssäkäynnin syyksi toimeentulon hankkimisen, siis asumisen ja ruoan maksamisen. Noin 40 prosenttia toteaa syynä olevan työkokemuksen ja kontaktien hankkimisen.

Toimeentulo on tärkein syy opiskelijoiden työssäkäyntiin, vaikka opiskelijat nostavat opintotukea. Opintotuki ei riitä elämiseen, toteaa Helsingin yliopiston ylioppilaskunnan vuoden 2011 hallituk-

sen jäsen **Aaro Häkkinen**. Ovatko opiskelijoiden elintaso-vaatimukset siis liian kovia? ”Opintotuki on niin pieni, että se varsinkin pääkaupunkiseudulla menee monella kokonaan asumisen kustannuksiin. Kärjistäen on taloudellisesti paljon kannattavampaa olla toimeettomana toimeentulotuen varassa kuin opiskella. Ei se siis kovin hääviä elintasoa takaa.”

Opintoasiainsuunnittelija **Tiina Kononen** näkee asiassa myös toisen puolen: ”Opiskelukulttuuri on muuttunut, työssäkäynnistä on tullut ensisijaista ja opiskelusta toissijaista”. Hänen mukaansa töissä käydään paitsi toimeentulon, myös työkokemuksen tähden.

HYYn Aaro Häkkinen pitää työssäkäyntiä realistisena, mutta ongelmallisena ratkaisuna: ”Opetustarjonta suunnitellaan päätoimiselle opiskelulle ja opintotuki on voimakkaasti tarveharkintainen tuki. Suurin osa opiskelijoista käy joka tapauksessa töissä opiskeluaikanaan, joten tärkeää olisi keskittyä siihen, että opintoja ja työntekoa voi helpommin yhdistää.”

Tiina Kononen kannustaa kesätöihin ja osa-aikaisuksiinkin, mutta toteaa samalla, että ”kyllä töissä ehtii sitten olemaan.”

EMME OLEKAAN HITAIMPIA

Valtsikalaisen opinnot jumiutuvat kolmessa eri vaiheessa: opintojen sekavassa

“*Psykososiaaliset ongelmat ovat olleet yleisiä koko YTHS:n olemassaolon ajan.*”

alkuvaiheessa, kandyön kohdalla sekä gradua tehdessä. Selkeät kynnysvaiheet kertovat ongelmien kasautumisesta: kun opintojen ohella tekee töitä ja suorittaa kenties toista tutkintoa, seuraa hidastumista ja stressiä, joka johtaa usein vielä lisääntyneeseen stressiin. Kovimpina paineet realisoituvat juuri opintojen alettua sekä viimeisessä gradurutiinissa.

Valtiotieteilijöillä on kuitenkin toivoa: ”Etappitilastot vääristävät, olemme varsin keskimääräinen tiedekunta valmistumisajoissa”, toteaa opintotoimiston Tiina Kononen. Tämä pitää paikkansa, sillä esimerkiksi lääketieteilijät, eläinlääketieteilijät ja humanistit ovat kroonisesti valtiotieteilijöitä hitaampia. Monet muutkin sijoittuvat samaan seitsemän vuoden porukkaan, ja toisaalta monissa tiedekunnissa iso osa opiskelijoista ei koskaan valmistu.

Valtiotieteellinen on kuitenkin pysynyt omissa maisteritavoitteissaan, ja tutkintoajatkin ovat viime vuosina lyhentyneet. Emme suinkaan ole hitaimpia. Kononen arvelee yleisen ilmapiirin muuttuneen tehokkuutta korostavaan suuntaan, ja yliopistolain antamien suuntaviivojen vaikuttaneen opiskelijoiden suhtautumiseen, ja toisaalta toivoo myös opetuksen laadun vaikuttavan opintovauhtiin. Kun yhteiskunta siis huutaa: ”Kuka vika ulkona?”, voi valtsikalainen ylpeänä todeta: ”En minä ainakaan!” ■